

Pohjois-Savon hyvinvointialue

28.11.2023

lastenpsykiatria

Vastaus valtuustoaloitteeseen perhe- ja yksilöpsykoterapian palvelusetelistä

Keskustan valtuustoryhmä on esittänyt 27.3.2023 päivätyllä valtuustoaloitteella, että Pohjois-Savon hyvinvointialue valmistele palvelusetelijärjestelmää lyhytkestoiseen yksilö- ja perhepsykoterapiaan, joka nopeuttaa hoitoon pääsyä ja toipumista sekä ehkäisee mielenterveysongelmien kroonistumista. Edelleen valtuustoaloitteessa esitetään, että palvelusetelin myöntäminen ja asiakasohjaus on palveluissa keskeinen asia ja että palveluseteli tulee myöntää matalalla kynnyksellä.

Vastaus valtuustoaloitteessa esitettyihin asioihin:

Pohjois-Savon hyvinvointialueen erityispalveluihin kuuluva lastenpsykiatrian yksikkö tuottaa erityistason mielenterveyspalveluja alle 14-vuotiaille lapsille, myös yhteistyöalueen muita hyvinvointialueita koskien keskittämisasiänsä mukaisesti. Lastenpsykiatrian kokonaisuuteen kuuluvat KYSin, Varkauden ja Iisalmen polikliniset työryhmät (yhteensä 9 erikoispoliklinikkaa), lastenpsykiatrinen akuuttiosasto, hoito-osasto sekä lasten ja nuorten oikeuspsykiatrinen tutkimusyksikkö. Lastenpsykiatria kuuluu lasten ja nuorten keskuksen, lääkinnällisten palvelujen keskuksen.

Hyvinvointialueella toimii myös peruspalveluihin ja perhepalveluihin kuuluvia perhekeskuksia sekä lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalveluja tarjoavia yksiköitä, kuten Kuopiossa toimiva LaNu. Perhekeskukset tarjoavat ensisijaisesti sosiaalihoitolain mukaisia ohjaus- ja neuvontapalveluja, mutta osin myös ns. matalan kynnyksen interventioita kuten ADHD-oireisten lasten vanhemmille suunnattuja Strategia-kursseja tai lapsille ja nuorille ahdistusoireiden hoitoon suunnattuja ryhmäinterventioita kuten Cool Kids-ryhmiä. Perhekeskukset tukevat tarvittaessa vanhempia myös Mielenterveystalo-nettisivujen omahoito-ohjelmien käytössä. Lapsen tai nuoren yksilöllisen tilanteen diagnostinen arvio ja lievien ja keskivaikeiden häiriöiden hoito kuuluu LaNu-yksiköille ja voi sisältää myös esimerkiksi nepsy-valmennusta, perheterapiaa ja yksilöterapeuttisia interventioita.

Lastenpsykiatrian erikoissairaanhoito/erityispalvelut vastaavat vaikeimpien mielenterveyspalveluiden diagnostiikasta, erotusdiagnoosiin ja hoidosta. Hoito voi sisältää yksilöllisen tarpeen mukaisesti esimerkiksi erilaisia psykososiaalisia hoitomuotoja ja lääkehoitoa. Tarvittavat hoidot järjestetään pääosin omana toimintana. Osa kuntoutuksesta toteutuu Kelan kustantamana vaativana lääkinnällisenä kuntoutuksena edellytysten täytyessä tai tarvittaessa maksusitoumuksella.

Tämä vastaus keskittyy ensisijaisesti erityistason palveluihin. Viittaa myös Teijamari Laasonen-Balkin tekemään vastaukseen.

Kun herää huoli lapsen tai nuoren psyykkisestä voinnista, on ensin arvioitava kattavasti lapsen kokonaistilannetta, sillä oireilu voi liittyä myös esimerkiksi riittämättömään pedagogiseen tukeen, perhetilanteen kriisiytymiseen, kiusatuksi tai kaltoinkohdeksi tulemiseen ja myös somaattiseen tai neurologiseen sairauteen. Näissä tilanteissa yksilöön painottuva terapia ennen tilannekohtaisten ongelmien hoitoa voi olla vahingollista. Mikäli yksilöllistä hoitoa tai kuntoutusta

Pohjois-Savon hyvinvointialue

28.11.2023

lastenpsykiatria

---

tarvitaan, on asetettava tavoite, jonka perusteella valitaan soveltuva hoito- tai kuntoutusmenetelmä. Hoidon käynnistyttyä on seurattava vastetta. Vaikuttamatonta hoitoa ei tule jatkaa. Neurokehityksellisissä häiriöissä kuten ADHD:ssa tai autismikirjon häiriöissä psykoterapia ei ole ensisijainen hoito. Edes kaikkien lastenpsykiatrisessa erikoissairaanhoidossa olevien potilaiden tilanteessa ei tarvita yksilöpsykoterapiaa.

Psykoterapia on lääkinnällisen kuntoutuksen toimintaa, jota säätelee laki. Psykoterapeutti ja perheterapeutti ovat suojattuja ammattinimikkeitä. Pohjois-Savon alueella pääosa lasten psykoterapiaan koulutetuista henkilöistä työskentelee julkisessa terveydenhuollossa. Yksityispuolella on niukasti tarjolla lasten hoitoon perehtyneitä psykoterapeutteja. Näiden toimijoiden palveluja ostetaan tarvittaessa ja jos sitä on saatavilla hyvinvointialueen maksusitoumuksella. Itä-Suomen yliopistossa on suunnitteilla lasten ja nuorten kognitiivisen yksilöpsykoterapian psykoterapeuttikoulutus, jonka on tarkoitus käynnistyä syksyllä 2024. Sen tavoitteena on erityisesti vahvistaa ja varmistaa riittävää lasten psykoterapian osaamista hyvinvointialueen palveluissa. On toivottavaa, että esimerkiksi säästöpainheet eivät vaaranna koulutettavien määrän riittävyttä ja siten koulutuksen toteutumista.

Lastenpsykiatrian erityispalveluissa on panostettu psykoterapiaosaamiseen ja henkilökunnassa on sekä kokoaikaisesti että osa-aikaisesti osana virkatyötä psykoterapiaa tekeviä työntekijöitä. Lapsen psykoterapiaan kuuluu välttämättömänä osana aina myös työskentely lapsen lähi aikuisten kanssa. Kun psykoterapia järjestetään osana lapsen kokonaishoitoa, on sille myös moniammatillisen työryhmän tuki (vanhempien ja verkoston ohjaus ja tapaamiset lapsen terapian tueksi). Moniammatillisen työryhmän tarjoamat hoito- ja kuntoutustoimet ovat ensiarvoisen tärkeitä ja tuottavat parhaat hoidolliset tulokset. Moniammatillisen lastenpsykiatrisen hoidon toteuttaminen tapahtuu parhaiten julkisen sektorin toimipisteessä.

Kiitämme Keskustan valtuustoryhmää laatimastaan valtuustoaloitteesta, joka nostaa mielenterveyshäiriöiden hoidon ja sen järjestämisen tärkeänä aiheena keskusteluun. Kuitenkin joudumme toteamaan, että palveluseteli ei ratkaise lasten mielenterveyshäiriöiden hoidon järjestämisessä olevia palveluketjun ongelmia. Se ei vastaa lasten ja nuorten perustason mielenterveyspalvelujen riittämättömiin resursseihin tai palveluketjuun hyvinvointialueelle siirryttäessä syntyneisiin katkeamiin. Palveluseteli saattaa johtaa hankalimmillaan lisääntyneisiin kustannuksiin ja tehottomiin, väärin suunnattuihin palveluihin sekä välillisesti myös julkisten palvelujen resurssien vähenemiseen. Sen sijaan on panostettava palveluketjujen toimivuuteen.

Kuopiossa 28.11.23

Anita Puustjärvi

Ilona Luoma

Lastenpsykiatrian vastaava lääkäri

Lastenpsykiatrian professori, ylilääkäri